

Elisabeth Jerichau Baumann – En fremmed fugl i dansk kunstliv får velfortjent ny opmærksomhed

En såret dansk kriger, hedder dette maleri fra 1865 af Elisabeth Jerichau Baumann, som kunsthistoriker Sine Krogh portrætterer i ny bog i serien "Kunstens kvinder". Foto: Wiki Commons

Nikolaj Bøgh

27.04.2024

KUNSTHISTORIE // BOGANMELDELSE – Elisabeth Jerichau Baumann regnes i dag for en af nationalromantikens helt store malere. Hun havde stor succes med at afsætte sine værker til internationale købere, men i Danmark blev hendes anderledes dramatiske malestil anerkendt sent. Kunsthistoriker Sine Krogh fortæller historien om den driftige maler, der ikke levede op til samtidens forventninger til en kvinde.

Elisabeth Jerichau Baumann

Forfatter: Sine Krogh

Forlag: Frydenlund. 127 sider. Udkom d. 26. feb. 2024.

Der er i disse år stor fokus på historiens glemte og oversete kvinder, og i mange sammenhænge arbejdes der på at fylde de angiveligt blinde pletter i historien ud ved at skrive bøger, lave tv-udsendelser og opstille statuer – eller der tales i hvert fald meget om at opstille statuer af mere eller mindre glemte kvinder.

Ikke mindst inden for kunstverdenen har ligestillingsperspektivet fyldt en del gennem de senere år, og mange museer fører nu regnskab med, hvor mange kvindelige malere de køber værker af, museerne opfordres af Kulturministeriet til at opgøre deres samlinger fordelt på køn, og der bliver arrangeret udstillinger med kvindelige malere, som for få år siden næppe ville have vakt den store interesse.

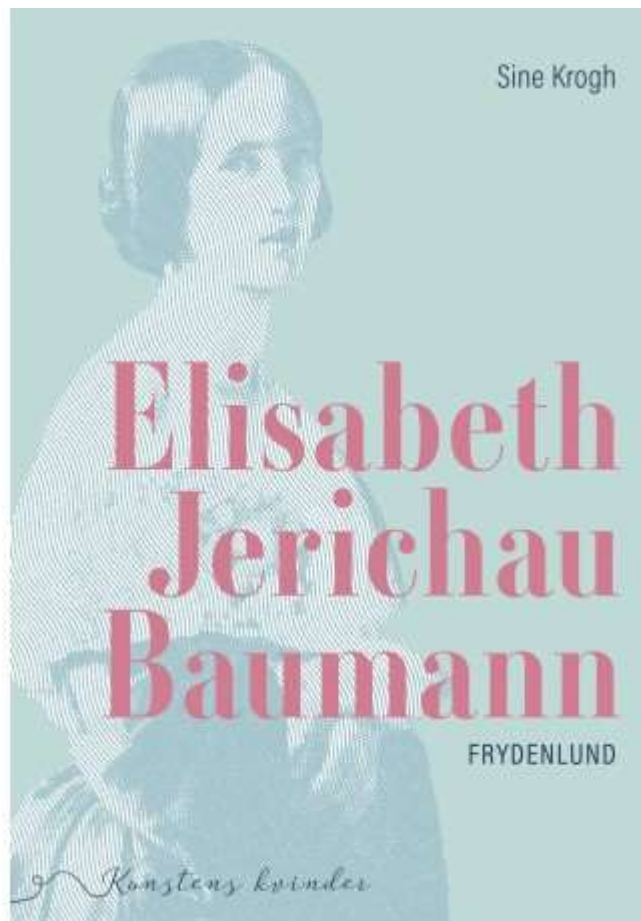
Det er alt sammen glimrende i den forstand, at det selvfølgelig er godt at blive klogere på vigtige kunstnere, der ikke har fået den plads i kunsthistorien, de fortjener, og måske også derigennem se en udvidelse af den motivverden, som er repræsenteret på museerne.

“Elisabeth Jerichau Baumanns historie er ikke blot en i grunden banal historie om patriarkatets undertrykkelse af talentfulde kvinder, men en mere kompleks historie om betydningen af køn, nationalitet, kunstsyn, kunstens kommercialisering

Udfordringen består naturligvis i, at kønsperspektivet godt kan risikere at trumfe hensynet til kunstnerisk kvalitet, som til syvende og sidst bør være det afgørende. Derfor må man håbe, at landets kunsthistorikere, museumsfolk m.fl. fortsat lader fagligheden råde, samtidig med at de udvider fokus på kunsthistorien ved i højere grad at medtænke kvinderne.

Kunstens kvinder

Forlaget **Frydenlund** har netop påbegyndt en udgivelsesrække under fællestitlen ”Kunstens kvinder”, hvor en række kvindelige kunstnere portrætteres. Nogle af dem er ret glemte og oversete, mens andre har været mindre anerkendte i de senere år, end de var i deres samtid. Den første udgivelse i serien handler om Elisabeth Jerichau Baumann og er forfattet af kunsthistorikeren Sine Krogh, som på relativt få sider giver en meget interessant og tilgængelig fremstilling af den dansk-tyske malers liv og karriere.

Elisabeth Jerichau Baumann er på mange måder en spændende skikkelse i dansk kunsthistorie. Født i Warszawa af tyske forældre havde hun tilsvarende udfordringer som mange af sine samtidige kønsfæller rundt om i Europa med at få en kunstnerisk uddannelse (Kunstakademiet i København gav først lige adgang til kvinder i 1908). Det lykkedes dog efterhånden at få noget stykket sammen ved hjælp af privatundervisning, og i 1845 kom hun til Rom, der længe havde haft et livligt kunstnermiljø, som bl.a. blev anset for meget værdifuldt af en lang række danske og skandinaviske kunstnere.

I Rom blev forbindelsen til Danmark skabt gennem ægteskabet med billedhuggeren Jens Adolf Jerichau, som sammen med den lidt ældre H.W. Bissen blev regnet for den væsentligste arvtager til Danmarks store, internationalt berømte billedhugger Bertel Thorvaldsen. I 1849 blev han professor ved Kunstakademiet i København, og ægteparret flyttede derfor hertil, hvor det blev Elisabeth Jerichau Baumanns primære opgave at holde sammen på hjemmet og den efterhånden meget store børneflokk og også sørge for hovedparten af indkomsten, da hendes mand led af tungsind og ofte havde svært ved at få produceret noget salgbart.

Elisabeth Jerichau Baumann: H.C. Andersen læser eventyret *Englen* for hendes datter *Louise*, der er sløj, samt nogle andre af hendes børn, 1862. Foto: Wiki Commons

Det problem havde Elisabeth bestemt ikke, hendes produktivitet var meget høj, og hun var eminent til både at skaffe sig forbindelser i de rigtige kredse, som kunne hjælpe med at skaffe opgaver og få solgt billeder, og tænkte for sin tid meget kommercielt. Hun havde bl.a. et samarbejde med en fast gallerist på den fornemme gade Pall Mall i London, hvor det sågar lykkedes hende at afsætte et billede til Dronning Victoria. Også i Frankrig var hun et ganske stort navn.

Mange spændende vinkler på kunstlivet i 1800-tallet

Der er mange dilemmaer og forskellige vinkler på Elisabeth Jerichau Baumanns historie og modtagelsen af hendes kunst, og de foldes fint ud i bogen. Der var afgjort en vis modstand imod kvindelige kunstnere, også fra kunstverdenen selv, men det spillede også en meget væsentlig rolle, at hun var af tysk afstamning i en periode, hvor modsætningsforholdet mellem det danske og det tyske skærpedes voldsomt i forbindelse med de slesvigske krige, og den tyske eller den centraleuropæiske kultur så mange afspejlet i den stil, hun malede i.

Moder Danmark, malet af Elisabeth Jerichau Baumann i 1851. Foto: Wiki Commons

Det forhindrede dog ikke, at hun ofte solgte godt, både i Danmark og i udlandet, og at hun ikke mindst var en meget efterspurgt portrætmaler, der bl.a. malede mange medlemmer af kongefamilien, foruden mange godsejere, kulturpersonligheder m.fl. En del af hendes tidlige motivkreds med bl.a. mange sødladne og sentimentale skildringer af bondelivet gik til gengæld efterhånden af mode.

I slutningen af 1860'erne og igen i midten af 1870'erne lykkedes det hende at komme

på længerevarende rejser til Mellemøsten, hvor hun navnlig malede en lang række farverige, orientalske kvindeskildringer, som gjorde hende populær og meget salgbar igen, og hendes rejseoplevelser skildrede hun kort før sin død i bogen *Brogede Rejsebilleder* (1881).

Gennem de senere år er Elisabeth Jerichau Baumann i den grad kommet på mode igen. Der er skrevet flere bøger om hende, Aros i Aarhus havde en stor udstilling med hendes kunst i 2021, hendes værker handles for høje priser, og bl.a. Statens Museum for Kunst har indenfor de seneste år indkøbt flere værker fra hendes hånd.

Produktionen er ujævn, og det er langt fra det hele, som med streng nødvendighed bør kanoniseres som en vigtig del af dansk kunsthistorie. Men mange af portrætterne er gode og til dels nyskabende i en dansk sammenhæng med deres ofte lidt mere dramatiske udførelse.

Elisabeth Jerichau Baumann: *En ægyptisk pottesælgerske ved Gizeh*, malet mellem 1876 og 1878.

Foto: Statens Museum for Kunst

Tilsvarende er hendes orientalske kvinder gennemgående spændende billeder, selvom de med sikkerhed afspejler en romantisering (og seksualisering) af kvindelivet i orienten. Hvor en del af hendes øvrige produktion fremstod noget gammeldags ved slutningen af hendes liv, så repræsenterede de orientalske kvindebilleder et nyt og spændende blik ud på den farverige og ukendte verden, som den danske offentlighed dog også i begyndelsen forholdt sig noget skeptisk til.

Det er under alle omstændigheder godt for dansk kunsthistorie, at Elisabeth Jerichau Baumann bliver behandlet seriøst, og Sine Kroghs bog er spændende og tilgængelig for alle, der interesserer sig for kunst og dansk og europæisk kulturliv i det hele taget i 1800-tallet.

Elisabeth Jerichau Baumanns historie er ikke blot en i grunden banal historie om patriarkatets undertrykkelse af talentfulde kvinder, men en mere kompleks historie om betydningen af køn, nationalitet, kunstsyn, kunstens kommercialisering og simpelthen skift i smagen – hvor kunstnere, der i en periode har været regnet for dårlig smag, sagtens kan sige os noget igen i dag.

Læs også Bo Heimanns anmeldelse [“Der har \(chok!\) altid eksisteret kvindelige kunstnere – Katy Hessel fortæller veloplagt deres historie”](#) i POV.

1800-tallet

Kunstakademiet

Kunsthistorie

kvindeliv

Nikolaj Bøgh

Nikolaj Bøgh (født 1969) er cand.scient.pol. og kommunikationsrådgiver, rådmand og formand for Kultur- og Fritidsudvalget på Frederiksberg (C) samt konservativ folketingskandidat på Frederiksberg. Han har skrevet en række bøger, herunder...

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller bliv medlem!

Hold dig opdateret med ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen.

Det er gratis, og du kan tilmelde dig her →

Ja tak, send mig POV Weekend

POV er et åbent og uafhængigt dansk non-profit medie.

Har du mulighed for at bidrage til vores arbejde? Bliv medlem her →